

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Crèdits	2,4 de presencials (60 hores) 3,6 de no presencials (90 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Isabel Juana Escandell Proust isabel.escandell@uib.es	10:00	12:00	Dimecres	01/02/2016	15/07/2016	despatx: AD-05

Contextualització

L'assignatura pretén abordar des d'una perspectiva historicoartística el que entenem com a Plena Edat Mitjana europea.

Fent una subdivisió estilística, la matèria abastarà tres camps diferents d'expressió material: El Romànic, el Bizantí i l'Islam, amb una extensió cronològica que s'estén des de l'any 1000 fins a l'any 1250.

El context geogràfic és tan ampli que comprèn tota Europa, l'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, procurant en tot moment contextualitzar les manifestacions artístiques estudiades des d'una perspectiva històrica, social i cultural.

Requisits

Recomanables

És recomanable haver cursat i aprovat les següents assignatures del mòdul de formació bàsica : Iniciació a la Història de l'Art, Cultura visual, Temes i símbols en la Història de l'Art, El concepte d'Art i de Creació. Promotors, Clients i Artistes, i Lectura i Anàlisi de l'Art i l'Arquitectura

Competències

Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant haurà d'assolir en finalitzar el grau a la següent adreça: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Específiques

- * CE-1 Consciència crítica de les coordenades espai i temps (diacronia i sincronia) i dels límits i les interrelacions geogràfiques i culturals de la història de l'art..
- * CE-6 Coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic: diferents llenguatges, procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història..

Genèriques

- * CB-3 Capacitat per a reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per a emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica..
- * CB-5 Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per a poder emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

BLOC 1. Marc de la producció: cronologia i definició de les àrees historicoartístiques. Fonts per al seu estudi.

BLOC 2. L'Imperi Mitjà Bizantí (843-1204)

1. L'època iconoclasta (726-843)

La querella de les imatges i les lluites entre iconòduls i iconoclastes.

2. Les dinasties macedònia (843-1025) i comnena (1025-1204)

L'aparició d'un art bizantí. Les novetats arquitectòniques. El "renaixement" macedoni a les arts figuratives. Projectió de l'art bizantí a Itàlia.

BLOC 3. El primer romànic

4. Europa meridional

Les primeres manifestacions de l'arquitectura romànica a Itàlia i França. El cas català: arquitectura dels segles X i XI. Les arts plàstiques.

5. Europa septentrional

Les experiències arquitectòniques a la Borgonya i la transformació del model carolingi. Les etapes de formació a l'escultura monumental.

BLOC 4. El romànic ple

6. Arquitectura

Les esglésies "de pelegrinatge". Els mestres d'Itàlia. El regne anglonormand. Les propostes en territoris germànics. L'arquitectura catedralícia i monàstica a França i en terres hispàniques.

7. Escultura i Ornamenta Ecclesiae

Programes i temes iconogràfics. L'escultura de Toulouse a Santiago. El primer taller de Silos. Moissac i les seves derivacions. Les grans portalades apocalíptiques. El mestre de Cabestany. La portada de Ripoll. *Ornamenta Ecclesiae*.

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

8. Pintura, miniatura i arts sumptuàries

Borgonya amb Cluny i Berzé-la-Ville. El Poitou i San-Savin-sur-Gartempe. Els cicles pictòrics a Itàlia. La pintura hispana d'origen francès i d'origen italià, i la formació de tallers locals. El panteó de San Isidoro. Els brodats de Bayeux i Girona.

BLOC 5. El romànic tardà

9. Arquitectura

Qüestions de definició estilística. El tardorromànic hispà. El Cister.

10. Escultura

El tardorromànic borgonyó. L'empremta francesa a Espanya. El segon taller de Silos. El Mestre Mateo. La mestria de Benedetto Antelami a Itàlia.

11. Pintura, miniatura i arts sumptuàries

Els problemes en torn l'any 1200. La Bíblia de Winchester. La sala capitular de Sigena.

BLOC 6. L'Islam

12. L'art islàmic del Pròxim Orient i Àsia central

Iran i Àsia Central: 800-1025. El mausoleu de Bujara. La miniatura. Els ayubíes (1171-1250). Arquitectura i miniatura. L'època dels sobirans mongols. Arquitectura i miniatura.

13. L'Art islàmic d'al-Àndalus

Període de Taifes. Palaus i arquitectura militar. Almoràvits (1086-1147) i l'art hispanomagrebí. El renaixement almohade (1147-1269): Arquitectura i arts sumptuàries.

BLOC 7. L'art mudèjar

14. Introducció al concepte. L'estudi de l'art mudèjar. Elements.

15. Art mudèjar romànic. Els focus lleonès i toledà.

Metodologia docent

El mètode de treball d'aquesta assignatura s'articula a través de diversos tipus d'agrupacions i sistemes de treball, dividits en sessions presencials i no presencials, com s'assenyala a continuació.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia en l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat, l'assignatura està inclosa a Campus Extens. D'aquesta manera l'alumne tindrà en línia i al seu abast i disposició una comunicació amb el professor i recursos electrònics específics.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professor establirà els fonaments teòrics que composen la matèria. A més, es donarà informació per a cada tema de tipus bibliogràfic, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma determinats continguts.	42
Classes pràctiques	activitats pràctiques	Grup mitjà (M)	Sessions monogràfiques supervisades pel professor amb participació compartida (professor i estudiants) centrades en l'estudi de casos de obres d'art o conjunts específics.	14

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Avaluació	Avaluació final	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (juliol). Tendrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Format de la prova: constarà de dues parts 1. Identificació i comentari d'obres, seguint el format de preguntes de resposta llarga 2. Pregunta-tema a desenvolupar, de resposta llarga o desenvolupament.	2
Avaluació	Avaluació parcial	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (juliol). Tendrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Format de la prova: constarà de dues parts 1. Identificació i comentari d'obres, seguint el format de preguntes de resposta llarga 2. Pregunta-tema a desenvolupar, de resposta llarga o desenvolupament.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual o en grup	Estudi teòric i preparació de les proves avaluatives	Preparació i assimilació de la matèria (tant en relació a les classes teòriques com a les classes pràctiques). L'alumne ha de descarregar-se i analitzar els materials en format pdf disponibles en la pàgina de Campus Extens.	70
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació dels temes	L'alumnat haurà d'elaborar una part del temari. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà, per a cada tema, la bibliografia que s'ha de consultar per aprofundir en la matèria.	20

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Es proposen dues dates d'avaluació: una avaluació parcial a mitjans del quadrimestre i una altra avaluació en la data oficial de l'examen complementari. Cada una d'aquestes dates d'avaluació permet obtenir el 50% de la qualificació final de forma autònoma, i són recuperables exclusivament durant l'avaluació extraordinària

Requisit: és un requisit especificar la cronologia i període artístic de l'obra per a poder aprovar cada una de les preguntes.

Requisit: Es farà mitja entre les 2 exàmens a partir de 4 sobre 10.

Avaluació final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (juliol). Tindrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Format de la prova: constarà de dues parts 1. Identificació i comentari d'obres, seguint el format de preguntes de resposta llarga 2. Pregunta-tema a desenvolupar, de resposta llarga o desenvolupament.
Criteris d'avaluació	S'avalua la matèria explicada a l'aula per la professora, la treballada en les pràctiques presencials i el temari preparat de forma autònoma per l'alumnat. Requisit: per poder aprovar és imprescindible esmentar la cronologia i període artístic de les obres. Requisit: Es farà mitja entre les 2 exàmens a partir de 4 sobre 10. Criteris de correcció: adequació a la pregunta formulada, ordre i claredat expositiva, capacitat de relació i de síntesi, adequació a les pautes treballades durant les classes teòriques i pràctiques, utilització del vocabulari específic. Serà recuperable durant l'avaluació extraordinària.

Percentatge de la qualificació final: 50%

Avaluació parcial

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen parcial a la meitat del semestre, que serà recuperable durant l'avaluació extraordinària (juliol). Tindrà una durada de 2 hores. En aquest examen s'avaluaran els continguts desenvolupats tant en les classes teòriques com en les activitats pràctiques. Format de la prova: constarà de dues parts 1. Identificació i comentari d'obres, seguint el format de preguntes de resposta llarga 2. Pregunta-tema a desenvolupar, de resposta llarga o desenvolupament.
Criteris d'avaluació	S'avalua la matèria explicada a l'aula per la professora, la treballada en les pràctiques presencials i el temari preparat de forma autònoma per l'alumnat.

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

Requisit: per poder aprovat és imprescindible esmentar la cronologia i període artístic de les obres.

Requisit: Es farà mitja entre les 2 exàmens a partir de 4 sobre 10.

Criteris de correcció: adequació a la pregunta formulada, ordre i claredat expositiva, capacitat de relació i de síntesi, adequació a les pautes treballades durant les classes teòriques i pràctiques, utilització del vocabulari específic.

Serà recuperable durant l'avaluació extraordinària.

Percentatge de la qualificació final: 50%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia és orientativa, atès que durant el curs es podran afegir altres materials. Una part (articles, capítols de llibres) estarà a l'aula virtual de Campus Extens com a documents electrònics. El professor especificarà la correspondència entre la bibliografia i els temes durant el desenvolupament de l'assignatura.

Bibliografia bàsica

CONANT, K. J., *Arquitectura carolingia y románica (800-1200)*, Madrid 2007
 DODWELL, M. *Artes pictóricas en occidente 800-1200*, Madrid 1983.
 MOMPLET MÍNGUEZ, A., *El arte hispano-musulmán*, Madrid, 2004.
 LASKO, P., *Arte sacro 800-1200*, Madrid, 1999.
 LÓPEZ GUZMÁN, R., *Arquitectura mudéjar*, Madrid, Cátedra, 2000.
 TALBOT, D., *El arte de la era bizantina*, Barcelona, 2000.

Bibliografia complementària

BLOC 2: ART BIZANTÍ

CORTÉS ARRESE, M., *El arte bizantino*, Madrid, 1999.
 EVANS, H. C. y WIXOM, W. D. (eds.), *The glory of Byzantium : art and culture of the Middle Byzantine era : A.D. 843-1261*, Nueva York, 1997
 GRABAR, A., *La edad de oro de Justiniano: desde la muerte de Teodosio hasta el Islam*, Madrid, 1966.
 GRABAR, A., *La iconoclastia bizantina: dossier arqueológico*, Madrid, 1998.
 KRAUTHEIMER, R., *Arquitectura paleocristiana y bizantina*, Madrid, 1988 (2ª ed. española correspondiente a la 3ª ed. revisada de la obra original).
 VELMANS, T., KORAC, V. y SUPUT, M. , *Bizancio. El esplendor del arte monumental*, Madrid 1999.
 VELMANS, T. (ed.), *El mundo del icono, desde los orígenes hasta la caída de Bizancio*, Madrid, 2005.
 MANGO, C., *Arquitectura bizantina*, Madrid, 1989.
 TALBOT, D., *El arte de la era bizantina*, Barcelona, 2000.
 YARZA LUACES, J., 'Bizancio', en *Historia Universal del Arte*, dir. y coord. J. J. Juquera y J. L. Morales, vol. IV, Bizancio e Islam, Madrid, 1996, pp. 13-227.

BLOCS 3-5: ART ROMÀNIC, CÍSTER I 1200

- BANGO TORVISO, I. G. , *Edificios e imágenes medievales. Historia y significado de las formas*, Madrid, 1995.
 - BANGO TORVISO. I.; ABAD, C., *Arte medieval I*, Madrid, Historia 16, 1996
 - BANGO TORVISO, I. G., *Alta Edad Media. De la tradición hispanovisigoda al románico*, Madrid, 1989.
 - BANGO TORVISO, I. G., 'Las llamadas iglesias de peregrinación o el arquetipo de un estilo', en *El Camino de Santiago, Camino de las Estrellas*, Madrid, 1994, pp. 9-75.
 - BARRAL I ALTET, X., *El Románico. Ciudades, catedrales y monasterios*, Colonia, Taschen, 1999.

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- BARRAL I ALTET, X.; AVRIL, F.; GABORIT-CHOPIN, D., *Le monde roman. Les Royaumes d'Occident 1060-1220*, Paris, Gallimard, 1983.
- BARRAL I ALTET, X.; AVRIL, F.; GABORIT-CHOPIN, D., *Le monde roman. Les temps des croisades*, Paris, Gallimard, 1982.
- BRAUNFELS, W., *Arquitectura monacal en Occidente*, Barcelona, 1975
- *Catalunya Romànica*, 26 vols., Barcelona, 1994-1997.
- CONANT, K. J., *Arquitectura carolingia y románica (800-1200)*, Madrid 2007 (reed.)
- DODWELL, M., *Artes pictóricas en occidente 800-1200*, Madrid 1983 (reed.)
- DURLIAT, M., *El arte románico*, Madrid 1982 reed.
- DURLIAT, M., *La sculpture romane de la route de Saint-Jacques. De Conques a Compostelle*, C.E.H.A.G., 1990
- El Románico. *Arquitectura, escultura, pintura*, ed. T. Roman, Colonia-Barcelona, 1996.
- *El Románico y el Mediterráneo. Cataluña. Toulouse y Pisa (1120-1180)*, Barcelona, 2008
- *Enciclopedia del Románico en Castilla y León*, Aguilar de Campóo, 2002.
- ERLANDE-BRANDENBURG, A., *La catedral*, Madrid, 1993.
- ESPAÑOL F. y YARZA, J., *El romànic en Catalunya*, Manresa, 2006.
- GRODECKI, L., 'Le style 1200', en *Le Moyen Age retrouvé*, Paris, 1986, pp. 385-398.
- KUBACH, E., *Arquitectura románica*, Madrid, Aguilar, 1974
- LASKO, P., *Arte sacro 800-1200*, Madrid, 1999 (reed.)
- ROMANINI, A.G., *L'arte medievale in Italia*, Milano, Sansoni, 1996.
- SCHAPIRO, M., *Estudios sobre el románico*, Madrid, Alianza, 1985
- V. A., *Els comacini i l'arquitectura romànica a Catalunya*, Girona, 2010.
- VERGNOLLE, E., *L'art Roman en France*, Paris, Flammarion, 2003.
- YARZA LUACES, J., *Arte y arquitectura en España 500-1250*, Madrid, 1985.
- YARZA LUACES, J., 'La miniatura románica en España. Estado de la cuestión', *Anuario del Departamento de Historia y Teoría del Arte* (U.A.M.), II (1990), pp. 9-25.
- YARZA LUACES, J., et al., *Fuentes y documentos para la Historia del Arte. Arte Medieval II. Románico y Gótico*, Barcelona, 1982.
- YARZA LUACES, J., BOTO VARELA, G (coord.), *Claustros románicos hispanos*, León, Edilesa, 2003.

BLOC 6 I 7: ART DE L'ISLAM I MUDEJÀR

- *Al Andalus. Las artes islámicas en España*, catàleg de l'exposició, Madrid, El Viso, 1992.
- BARRUCAND, M., BERNODZ, A., *Arquitectura islámica en Andalucía*, Colonia, Taschen, 1992.
- BORRÁS, G., *El Islam. De Córdoba al mudéjar*, Madrid, Sílex, 1991.
- BORRÁS GUALIS, G., *El arte mudéjar*, Teruel, Instituto de Estudios Turolenses, 1990.
- *El esplendor de los Omeyas cordobeses. La civilización musulmana de la Europa Occidental*, coords., M. J. Viguera Molins y C. Castillo 2 vols., Granada, 2001.
- *El Islam. Arte y arquitectura*, eds. M. Hattstein y P. Delius, Colonia-Barcelona, 2001.
- ETTINGHAUSEN, R. y GRABAR, O., *Arte y arquitectura del Islam, 650-1250*, Madrid, 1996.
- DÍEZ JORGE, M. E., *El arte mudéjar: expresión estética de una convivencia*, Granada, Universidad de Granada, 2001.
- GRABAR, O., *La formación del arte islámico*, Madrid, 1979.
- LÓPEZ GUZMÁN, R., *Arquitectura mudéjar*, Madrid, Cátedra, 2000.
- *Los almohades: su patrimonio arquitectónico y arqueológico en el sur de al-Andalus*, coords. M. Valor Piechotta, J. L. Villar Iglesias y J. Ramírez del Río, Sevilla, 2004.
- MARÇAIS, G., *El arte musulmán* (1962), Madrid, 1991.
- MOMPLET MÍNGUEZ, A., *El arte hispano-musulmán*, Madrid, 2004.
- PAVON MALDONADO, B., *Arte mudéjar en Castilla la Vieja y León*, Madrid, Asociación Española de Orientalistas, 1975.

Any acadèmic	2015-16
Assignatura	20261 - Art Medieval I (1000-1250)
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	A
Idioma	Català

- PAVON MALDONADO, B., *Arte toledano: islámico y mudéjar*, Madrid, Instituto de Cooperación con el Mundo Árabe, 1988.

Altres recursos

L'assignatura disposa d'una aula virtual a Campus Extens

